Societat | Elena Montesinos | Actualitzat el 22/09/2021 a les 06:48

Drets versus privilegis. Discursos d'odi

«Alguns dels drets de què ara gaudim van ser fa temps privilegis atorgats als estaments/classes socials superiors»

?Poques coses hi ha que siguin immutables, poques que es diguin o es facin sense una intencionalitat.

Els discursos es construeixen a partir de l'elecció de paraules amb significats "compartits" per diferents grups de persones, carregades d'emocions i de sentits positius o negatius. És per això, que quan decidim emprar una paraula per definir una cosa material, un concepte abstracte, una emoció o sentiment, o una acció, ho fem sempre amb una intenció. Encara que la intenció, en fer servir aquest significant i no un altre, pot arribar, o no, amb el mateix significat al receptor de la comunicació, depenent de si aquest comparteix amb l'emissor el codi de llenguatge, de cultura o subcultura.

Els drets són regles normatives, contextualitzades en un espai i temps sobre el que està permès o és adequat per a les persones d'acord amb un sistema legal o a convencions socials i ètiques. D'alguna manera regulen les relacions de poder entre les persones, grups humans i les institucions, així com l'accés a tots els recursos.

Tot i que els drets no són immutables, per la seva naturalesa força generalista en l'àmbit de la seva aplicació i per uns processos d'assoliment, més aviat, llargs i que són conseqüència de qüestionar el sistema imperant i les relacions de poder establertes, comporten certa estabilitat un cop s'han conquerit. No obstant això, existeix el perill real de perdre'ls.

Podem dir que tant els drets fonamentals i inalienables, com són els recollits a la Carta de Drets Humans, com drets constitucionals o d'altres derivats de l'aplicació d'altres Lleis, tenen com a objectiu regular la convivència social de manera que es garanteixi a les persones, grups i col·lectius, que compleixen certes condicions, protecció davant un sistema de relacions de poder i accés als recursos desigual. Per tant, els drets tenen una funció de protecció i compensació que permet mantenir la cohesió social suficient perquè no es generi un conflicte que faci col·lapsar el sistema. Així els drets s'inspiren en valors com la igualtat, l'equitat i la justícia social.

Els privilegis atorguen beneficis, avantatges o eximeixen del compliment d'alguna obligació a certes persones, col·lectius o grups. Poden estar recollits en el sistema normatiu o ser reconeguts i "acceptats" socialment, i, habitualment, són concedits per persones, col·lectius o grups amb un estatus superior al de les persones que els gaudiran, o són ideats, directament, per aquelles persones que se situen al cap dalt de la jerarquia del sistema socioeconòmic i que en faran ús per mantenir la seva posició. Per tant, a diferència dels drets, els privilegis contribueixen a fer créixer o, si més no, a mantenir les desigualtats, s'atorguen de manera discrecional (a partir de títols, rangs o estats concrets) i comporten l'explotació o l'opressió d'altres persones.

Alguns dels drets de què ara gaudim van ser fa temps privilegis atorgats als estaments/classes socials superiors. Un exemple, força evident, el trobem en el sufragi masculí (privilegi) que permetia als homes legislar sobre la vida de les dones i mantenir un sistema de subjugació entre els sexes, i en la conquesta del dret al vot femení (dret) que no limitava ni impedia el vot masculí i que s'inspirava en el valor de la igualtat.

En un sistema on els recursos són limitats (per molt que ens vulguin convèncer que hi pot haver creixement econòmic infinit) i on l'accés a aquests és desigual, es produeixen crisis

periòdiques i crisis estructurals que generen tensions que cal resoldre. I si bé, una opció, la proposada per l'esquerra, és la redistribució dels recursos, l'opció escollida per les elits per tal de mantenir el seu statu quo, a la vegada que "la pau social", consisteix en la manipulació del pensament i en la creació d'un estat d'opinió, que desvia el focus de les causes del problema i el situa en la disputa de les classes desfavorides pel que, en realitat, no són més que les engrunes.

Una estratègia per crear un estat d'opinió que no qüestioni l'origen de les desigualtats o la mancança de mecanismes correctors que garanteixin la igualtat d'oportunitats, consisteix a provocar la confusió entre els termes drets i privilegis, o fins i tot, invertir el seu significat a conveniència, pretenent que drets conquerits per les classes treballadores, com per exemple les prestacions per jubilació, es percebin com privilegis en contraposició a la situació de joves que accedeixen a un mercat laboral inestable on cobren el salari mínim treballant més de 40 hores setmanals.

Aquesta és la lògica per la qual es generen relats on es demonitza a una part de la població o un col·lectiu, s'invisibilitza les seves dificultats o les desigualtats que pateix, se'l culpabilitza de la seva situació i se'l titlla de paràsit.

A partir d'aquí, un cop has convertit a un col·lectiu vulnerable en un privilegiat, perquè obvies les raons de la seva situació de vulnerabilitat, perquè fabriques o tergiverses dades de manera que la culpa sigui del mateix col·lectiu, perquè remarques les seves diferències i "extravagàncies" amb respecte la resta de la població, però no esmentes aspectes coincidents, de manera que no hi hagi possibilitat de generar empatia; només caldrà afegir un altre ingredient més per construir un bon discurs d'odi: la por.